

פרשת משפטים - שקלים התש"פ

"כי התורה פוללת, כל הטובות שבעולם" (א')

א. "ויאמר יהוה אל משה, עלה אלי הקרה והיה שם, ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה, אשר כתבתי להורתם. ויקם משה ויהושע משרתו, ויעל משה אל הר האלהים. ואל הזקנים אמר, שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם, והנה אהרן וחור עמכם, מי בעל דברים יגש אליהם. ויעל משה אל הקר, ויכס הענן את הקר. וישכן כבוד יהוה על הר סיני, ויכסהו הענן ששת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. ומראה כבוד יהוה, כאש אכלת בראש הקר, לעיני בני ישראל. ויבא משה בתוך הענן, ויעל אל הקר, ויהי משה בקר - ארבעים יום וארבעים לילה", (שמות, כד', יב' - יח').

ב. במסכת סוטה (ב' ע"א), למדנו:

"אמר רב יהודה אמר רב, ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת, **בת פלוני לפלוני**".

ובמסכת יבמות (סט' ע"ב), מצינו:

שעד ארבעים יום מתחילת העיבור, נחשב העובר כמים בעלמא,

ורק לסוף ארבעים יום, נשלמת יצירתו, ונחשב ליצור חי.

וממילא:

דברי רב יהודה בגמרא סוטה (הנ"ל), "ארבעים יום קודם יצירת הולד", היינו -

ארבעים יום הראשונים לתחילת העיבור -

שבאותה העת, טרם נשלמה יצירת הולד, ואז מכריז הקב"ה, "בת פלוני לפלוני".

ג. ובמסכת נדה (טז' ע"ב), מצינו:

"מלאך הממונה על ההריון, לילה שמו,

ונוטל טפה, ומעמידה לפני הקב"ה,

ואומר לפניו, רבש"ע, טפה זו, מה תהא עליה -

גבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני".

ומצינו במדרש (תנחומא, פרשת פקודי, אות ג'):

"בְּשַׁעָה שֶׁבָא אָדָם לְשִׁמֵשׁ עִם אִשְׁתּוֹ, רוֹמֵז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַלְאָךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַהַרְיוֹן, וְשָׂמוּ לְיָלָה,

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ, דַּע, שֶׁזוֹ הַלְיָלָה נוֹצֵר אָדָם מְזַרַע פְּלוֹנִי,

דַּע לָךְ, וְהַשְׁמֵר בְּזוֹ הַטְּפָה, וְטַל אוֹתָהּ בְּכַפָּךְ, וְזָרָה אוֹתָהּ בְּגֶרֶן לְשִׁלֵּשׁ מְאוֹת וְשָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה חֲלָקִים.

וְהוּא עוֹשֶׂה לוֹ כֵּן.

מִיָּד נוֹטֵל בְּיָדוֹ, וּמְבִיאָהּ לְפָנָיו מִי שֶׁאָמַר וְהִיא הָעוֹלָם,

ואומר לפניו, עשיתי ככל אשר צויתני, וטפה זו מה תהא נגזר עליה.

מִיָּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר עַל הַטְּפָה מַה יְהֵא בְּסוּפָהּ -

אִם זָכָר אִם נְקֵבָה, אִם חֲלָשׁ אוֹ גְבוּר, אִם עֲנִי אִם עָשִׁיר, אִם קָצָר אוֹ אָרוּךְ, אִם מְכַעֵר אוֹ נְאֻה, אִם עֵבֶה אוֹ דָק, אִם בְּזוּי אוֹ גֵּס.

וְכֵן גּוֹזֵר עַל כָּל קוֹרוֹתָיו.

אֲבָל אִם צָדִיק אִם רָשָׁע, לֹא,

אֵלָּא הַדְּבָר הַהוּא נוֹתֵנוּ בְּיָדוֹ שֶׁל אָדָם בְּלִבְדּוֹ. שְׁנֵאָמַר (דברים, ל' - טו'), 'רָאָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב, וְאֶת הַמְּנוֹת וְאֶת הַרְעִי.

מִיָּד רוֹמֵז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַלְאָךְ הַמְּמַנֶּה עַל הַרוּחוֹת, וְאוֹמֵר לוֹ, הִבֵּא לִי רוּחַ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בְּגֵן עֵדֶן - שֶׁשָּׂמוּ פְּלוֹנִי וְתֹארוּ כֵּךְ וְכָךְ.

לְפִי שֶׁכָּל הַרוּחוֹת שֶׁעֲתִידִין לְהַבְרָאוֹת כְּלוֹ, הֵן נְבִרָאוֹת, מִיּוֹם שֶׁבְּרָא הָעוֹלָם עַד שֶׁיִּכְלָה כָּל הָעוֹלָם, הֵם מְזַמְּנִין בְּבִנְיַן אָדָם,

דְּכַתִּיב (קהלת, ו' - י'), 'מֵה שֶׁהִזָּה כָּבֵר נִקְרָא שְׁמוֹ'.

מִיַּד הוֹלֵךְ הַמֶּלֶךְ, וּמֵבִיא אֶת הָרוּחַ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
וּכְשֶׁהָרוּחַ בָּאָה, מִיַּד כּוֹרֵעַת וּמִשְׁתַּחֲוֶה לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
אוֹתָהּ שָׁעָה אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרוּחַ, הַכְּנִסִי בְּטַפָּה זוֹ שֶׁבִּיד פְּלוֹנִי.
פָּתַח הָרוּחַ פִּי, וְאוֹמֵר לִפְנֵי, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, דִּי לִי הָעוֹלָם שֶׁהֵייתִי דָר מִיּוֹם
שֶׁבְּרֵאתָנִי. לָמָּה רְצוֹנְךָ לְהַכְנִיסֵנִי בְּטַפָּה זוֹ סְרוּחָה, שֶׁאֲנִי קְדוֹשָׁה וְטְהוֹרָה, וְאֲנִי
גְזוּרָה מְגֻזְרֵת כְּבוֹדְךָ.
מִיַּד אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִשְׁמָה, עוֹלָם שֶׁאֲנִי מַכְנִיסְךָ בּוֹ, יָפָה יְהֵא לָךְ מִמָּה
שֶׁהֵיית דָרָה בּוֹ, וּבְשָׁעָה שֶׁיִּצְרְתִּיךָ, לֹא יִצְרְתִּיךָ אֶלָּא לְטַפָּה זוֹ.
מִיַּד מַכְנִיסוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֵׁם בְּעַל כְּרָחוּ.
וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר הַמֶּלֶךְ וּמַכְנִיס הָרוּחַ לְתוֹךְ מְעֵי אִמּוֹ.
וּמְזַמְּנִין לוֹ שְׁנֵי מַלְאָכִים, וְשׁוֹמְרִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא מִשָּׁם וְשֶׁלֹּא יִפֹּל וְכוּ'.

ד. ידועים ומפורסמים דברי רבותינו ז"ל (פסחים, קיח' ע"א):
"אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה, קשין מזונותיו של אדם כקריעת
ים סוף,
דכתיב (תהילים, קלו' - כה'), 'נתן לחם לכל בשר'. וסמיד ליה (שם, פסוק יג'),
'לגזר ים סוף לגזרים'."
וכמו כן, דברי רבותינו ז"ל (סוטה, ב' ע"א):
"אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן, וקשין לזווגן כקריעת ים סוף,
שנאמר (תהילים, סח' - ז'), 'א-להים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים
בכושרות'."
וביאר בזה רבינו המהר"ל זיע"א¹ :

¹ בחידושי אגדות למסכת סוטה.

ובבאר הגולה, הבאר הרביעית.

דהנה, בדרך הטבע שטבע הקב"ה בבריאה, המים מחוברים זה בזה, ואי אפשר להפריד טיפה מחברתה.

והנה, בדרך הטבע שטבע הקב"ה בבריאה, האיש והאשה, אינם מחוברים זה לזה, כיוון, שלכל אחד מהם, טבעים אחרים, וממילא, אין אפשרות לאחדם ולחברם, זה לזה.

וכשם שקריעת ים סוף, היתה דבר חדש, שאינו נמצא בטבע הבריאה, והוא, להפריד טיפת מים מחברתה.

כך הוא החיבור, שבין איש לאשתו.

וכעין מה שמצינו בדברי רבותינו ז"ל (בראשית רבה, פרשה סח', ד'):

"מטרונה, שאלה את רבי יוסי בר הלפתא. אמרה לו, לכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו. אמר לה, לששת ימים ...

אמרה לו, מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשו -

אמר לה, הקדוש ברוך הוא יושב ומזוג זוגים, בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני, ממונו של פלוני לפלוני.

אמרה ליה, ודא הוא אמנותיה, אף אני יכולה לעשות כן, כמה עבדים כמה שפחות יש לי, לשעה קלה אני יכולה לזנוג.

אמר לה, אם קלה היא בעיניך, קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא כקריעת ים סוף.

הלך לו רבי יוסי בר הלפתא.

מה עשתה, נטלה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות,

אמרה, פלן יסב לפלונית, ופלונית תסב לפלוני, וזנוגה אותו בלילה אחת.

למחר, אתון לגבה, דין מוחיה פציעא, דין עינו שמייטא, דין רגליה תבירא.

אמרה להון, מה לכוון, דא אמרה לית - אגא בעי לדיו, ודיו אמר - לית אגא בעי לדא.

מיד שלחה, והביאה את רבי יוסי בר הלפתא,

אמרה לו, לית אלוה פאלהכון, אמת היא תורתכון, נאה ומשפחת, יפה אמרת.
אמר, לא כך אמרתי לך, אם קלה היא בעיניך - קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא,
פקריעת ים סוף", וכו'.

ועל פי זה, אפשר:

שסיבת הדבר, שקשין מזונותיו של האדם כקריאת ים סוף,
מחמת, שבדרך הטבע, נוצר האדם, רק לעמל תורה, ולא לעמל מלאכה,
ולאחר קלקול החטא של אדם הראשון, גזר עליו הקב"ה (בראשית, ג' - יט'),
"בזעת אפיך תאכל לחם",
וממילא, מזונותיו, אינם כדרך הטבע שטבע הקב"ה בבריאה,
ולפיכך, קשה הדבר, שכן, אינו בטבע.

ה. ובעניין זה, מרגלא בפומיה של אמו"ר שליט"א:

כידוע, שבכל דבר ודבר שבבריאה, יש צירוף ושיתוף של הקב"ה עם האדם,
כיוון, שהקב"ה נתן חכמה לאדם, שיקח דבר דומם כל שהוא, ויעבד אותו,
עד שיביאנו "לגמר המלאכה".
ברם, הדברים היחידים שבהם אין לאדם שיתוף עם מעשיו של הקב"ה, הם: מים,
זיווג, ופרנסה,
וכאשר יתבאר להלן:

"מים" - הם דבר היורד ישירות מן השמים,

ואין בהם כלל וכלל את שיתוף האדם.

"זיווג" - הוא חכמה א-לוקית שאין כדוגמתה,

שכן, "כשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונות",

וגם כאשר יחשוב האדם שבת פלוני לפלוני, יראה בעיניו שאינו כן -

וכפי שמצינו במדרש הנ"ל, שאצל רבי יוסי בן חלפתא.

"פרנסה" - אף על פי שחושב האדם שהוא המביא את הפרנסה לו ולאנשי ביתו,

מכל מקום, אין עבודתו, אלא, השתדלות,

שכן, כשהאדם סומך על מעשיו, מיד מראהו הקב"ה² מי הזן ומפרנס את העולם.

ו. ברם, בין לביאורו הנפלא של רבינו המהר"ל זיע"א, ובין לביאור הנפלא של
אאמו"ר שליט"א,

עדיין יש מקום גדול, לעיין בלשונות הנ"ל, שכתבו רבותינו ז"ל:

"קשין מזונותיו של אדם, כקריעת ים סוף",

"וקשין לזווגן כקריעת ים סוף".

וכי יש מושג של "קושי", לפני הקב"ה,

וכמו כן, וכי היה להקב"ה "קושי", לקרוע לעם ישראל את היס.

והנה, מצינו במסכת נדה (לי ע"ב):

² וכהמעשה המובא במסכת שבת (ק"ט' ע"א):

"יוסף מוקיר שבי, הוה ההוא נכרי בשבבותיה, דהוה נפיש נכסיה טובא.

אמרי ליה כלדאי, כולהו נכסי, יוסף מוקיר שבי - אכיל להו.

אזל זבנינהו לכולהו ניכסי, זבן בהו מרגניתא, אותבה בסייניה,

בהדי דקא עבר מברא, אפרחיה זיקא, שדייה במיא, בלעיה כוורא.

אסקוה, אייתוה אפניא דמעלי שבתא.

אמרי, מאן זבין כי השתא,

אמרי להו, זילו אמטוהו לגבי יוסף מוקיר שבי, דרגיל דזבין.

אמטוהו ניהליה, זבניה.

קרעיה, אשכח ביה מרגניתא, זבניה בתליסר עליתא דדינרי דדהבא.

פגע ביה ההוא סבא, אמר, מאן דיזיף שבתא - פרעיה שבתא".

"דרש רבי שמלאי, למה הולד דומה במעי אמו - לפנקס שמקופל ומונח, ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על ב' ארכובותיו, וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח ...

ונר דלוק לו על ראשו ...

ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו. שנאמר (ישעיה, מה' - כג'), 'כי לי תכרע כל ברך, תשבע כל לשווי'."

וביאר בזה רבינו המהר"ל זיע"א³ :

שטעם הדבר שהתינוק נמצא במצב כזה, הוא, שבשעה שמונח התינוק במצב של פנקס, הרי הוא "כנקודה אחת",

ודבר שאינו "מתפשט - מתרחב", הרי הוא דבר רוחני,

אך דבר שהוא "מתפשט - מתרחב", הוא דבר שאינו רוחני.

ומשום כך, אין היצר הרע נכנס בגוף האדם, אלא רק בשעה שנולד.

ומשום כך, אוכל התינוק ממה שאמו אוכלת -

שכן, אוכל זה, הוא דבר מובחר, דבר "שאין בו פסולת", כי האם שהיא כבר "גשמית" [שכן היא נמצאת בעולם], מוציאה בעבורו את הפסולת.

ולפיכך, "נר דלוק לו על ראשו" -

כי באותה עת, אין הנשמה נמצאת בגופו, אלא, מ"על ראשו", שאז הנשמה נמצאת בקדושתה.

ולכן, משביעין אותו בשעה שיוצא מבטן אמו שיקיים את כל התורה -

דהיינו, שבאותה העת משביעים אותו שיהיה צדיק ולא רשע,

כי "כל שבועה, היא, הדביקות בשמו",

וראיה לזה, ממאמר הכתוב (דברים, י" - כ'), "אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא, אֹתוֹ תַעֲבֹד, וְבוֹ תִדְבָק, וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע" -

³ בחידושי אגדות, עמ' קנח'.

ותירגם בזה אונקלוס :

"וּבְשִׁמָּה תִקְיִם", כלומר, שלא יסור האדם מדרכו של הקב"ה.

ז. ולדבריו הקדושים, אפשר :

שלעולם, אין להקב"ה - קושי - כלל וכלל לתת לאדם את זיווגו,
שכן (סוטה, ב' ע"א), "אמר רב יהודה אמר רב, ארבעים יום קודם יצירת הולד,
בת קול יוצאת ואומרת, בת פלוני לפלוני",

ברם, מכיוון שאין האדם עומד בשבועה שנשבע בשעת יציאתו לאויר העולם -

כבר אינו יכול לקבל את הזיווג שזיווג לו הקב"ה קודם היולדו -

משום שכבר אינו ראוי לה.

וכמו כן, אפשר לומר כך לעניין הפרנסה,

שכן, מצינו בגמרא (קידושין, פב' ע"ב) :

"תניא, ר"ש בן אלעזר אומר, מימי לא ראיתי - צבי קייץ, וארי סבל, ושועל חנוני.

והם מתפרנסים שלא בצער,

והם לא נבראו, אלא לשמשני,

ואני נבראתי, לשמש את קוני.

מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני - מתפרנסים שלא בצער,

ואני שנבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער -

אלא, שהרעותי את מעשי, וקיפחתי את פרנסתי".

והיינו, שמחמת שלא עמדנו בשבועתינו, והרענו את מעשינו -

קשה להקב"ה לפרנסינו, מחמת שאין אנו ראויים לזה.

והוא הדין, לעניין קריעת ים סוף עצמה -

שכל זמן שלא הגיעו עם ישראל לשעת קריעת ים סוף -

לא באו לכלל השלימות הנרצית,

וזה הוא "הקושי" - להקב"ה, מחמת שאינם ראויים לזה.

ואפשר:

שלפיכך, עלה משה רע"ה, למרום, ארבעים יום וארבעים לילה,
כי אע"פ, שהיה משה רע"ה קדוש מרחם, ולא רק שלא קלקל את מעשיו, אלא,
שהשביחם עוד ועוד,
מכל מקום, היות והוא היה השליח והצינור, להורות, ולצוות, לעם ישראל את
חוקותיו ומצוותיו של הקב"ה,
והיות, והיו עם ישראל, משוקעים ומזוהמים ב-מט' שערי טומאה,
היה צריך משה רע"ה, לעשות את עצמו, כְּבָרְיָהּ חֲדָשָׁה, אשר לה - שורש נשמות
עם ישראל כולם,

וזמן יצירת הולד, בְּרִיָּה חֲדָשָׁה, הוא, ארבעים יום.

והנה, כמה פסוקים קודם לעניין עליית משה רע"ה למרום, אמרה התורה
הקדושה (בפרשתן. כד' - יג'), "וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֶׁעַ מִשְׁרָתוֹ, וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַר
הָאֱלֹהִים",

וכתב בזה רש"י הקדוש, וז"ל:

"אומר אני, שהיה התלמיד מלוה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו רשאי
לילך משם והלאה,

ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלהים,

ויהושע נטה שם אהלו, ונתעכב שם כל ארבעים יום",

ובטעם הנהגתו של יהושע בן נון, נראה לבאר:

דמכיוון, שהיה ממשיכו של משה רע"ה, בהנהגתם של כלל ישראל, ובהכנסתם
לארץ ישראל,

הוצרך אף הוא, לעשות מעשה, המראה יצירת ולד, בכדי שיגרום לכל עם ישראל
להמשיך בהנהגה של בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.

ח. על הפסוק (שיר השירים, ח' - ז'), "מִיָּמִים רַבִּים לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֵהָבָה, וְנִקְהָרוּ לֹא יִשְׁטַפּוּהָ, אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאֵהָבָה, בּוֹז גְּבוּזוֹ לוֹ", הביאו רבותינו ז"ל (שיר השירים רבה, פרשה ח', ז'), כדלהלן:

"רַבִּי יוֹחָנָן, הָוָה מְטִיל וְסָלִיק מִטְּבַרְיָה לְצַפּוֹרִין, וְהָוָה רַבִּי חִזְיָא בְּרַ אַבָּא, סָמַךְ לֵיהּ ⁴,

מִטּוֹן חַד בֵּית חַקְלָא ⁵, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲדִין בֵּית חַקְלָא הוֹת דִּידִי וְזַבִּינְתִּיהּ בְּגִין מַלְעֵי בְּאוּרִיתָא ⁶.

מִטּוֹן חַד בֵּית כָּרִם ⁷, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲדִין בֵּית כָּרִם דִּידִי הָוָה וְזַבִּינְתִּיהּ בְּגִין מַלְעֵי בְּאוּרִיתָא ⁸.

מִטּוֹן חַד בֵּית זִיתָא ⁹, וְאָמַר כְּמוֹ כֵּן, שְׂרִי ¹⁰ רַבִּי חִזְיָא בְּרַ אַבָּא בְּכִי, אָמַר לֵיהּ, מָה אַתָּה בְּכִי, אָמַר לֵיהּ, בְּכִי אֲנָא דְלָא שְׁבַקְתָּ לְסִיבוֹתֶיךָ כְּלוּם ¹¹.

אָמַר לוֹ, חִזְיָא בְּנִי, וְנִקְלָה זֹו בְּעֵינֶיךָ מַה שְּׁעֲשִׂיתִי, שְׁמַכְרַתִּי דְבַר שְׁנַתָּן לְשִׁשָּׁה יָמִים. שְׁנַאָמַר (שמות, כ' - יא'), 'כִּי שִׁשָּׁת יָמִים עָשָׂה ה' -

⁴ היה רבי חייא בר אבא, נסמך ונשען עליו.

⁵ עברו דרך שדה.

⁶ שדה זו, היתה בעברה שלי, ומכרתיה, בכדי לעסוק בתורה.

⁷ עברו דרך כרם.

⁸ כרם זו, היתה בעברה שלי, ומכרתיה, בכדי לעסוק בתורה.

⁹ עברו דרך עצי זית.

¹⁰ הפסיק רבי חייא בר אבא, להישען ולהיסמך על רבי יוחנן.

¹¹ אני בוכה, על כך, שלא השארת כלום, לפרנסתך, בעת זקנותך.

אָבֵל הַתּוֹרָה, נִתְּנָה לְאַרְבָּעִים יוֹם. שֶׁנֶּאֱמַר (שמות, לד' - כח'), וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם. וְכָתִיב (דברים, ט' - ט'), וַיֵּשֶׁב בְּהַר אַרְבָּעִים יוֹם.

כַּד דְּמַדְּ¹² רַבֵּי יוֹחָנָן, הִזְהוּ דוֹרוֹ קוֹרָא עֲלֵיו - אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ, בְּאַהֲבָה שְׂאֵהב רַבֵּי יוֹחָנָן אֶת הַתּוֹרָה, בּוֹזֵז בּוֹזוֹ לוֹ.

ובמעשה זה, צריך ביאור:

מפני מה, הוכיח רבי יוחנן, שהתורה חשובה מכל, ממה שֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה לַאַרְבָּעִים יוֹם,

והלא, התורה הקדושה היא תכלית הבריאה, וממנה ברא הקב"ה את עולמו,

וכפי שמצינו¹³, שהקב"ה "אסתכל באורייתא, וברא עלמא",

והוא פירוש הפסוק (ירמיה, לג' - כה'), "כֹּה אָמַר יְהוָה, אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה, חֻקּוֹת שְׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא שְׁמַתִּי" -

שכן, כל עצמותה של בריאת העולם, עומדת ומושתתת על התורה הקדושה,

באופן, שְׁמִדְבָרֵךְ זֶה עֲצֻמוֹ, הִיא צָרִיךְ לְהוֹכִיחַ רַבֵּי יוֹחָנָן אֶת דְּבָרָיו.

והנה, במסכת תענית (כא' ע"א) מצינו:

"אילפא¹⁴ ור' יוחנן, הוּו גרסי באורייתא, דחיקא להו מילתא טובא,

אמרי, ניקום וניזיל וניעבד עיסקא¹⁵. ונקיים בנפשין (דברים, טו' - ד'), 'אפס כי לא יהיה בך אביון'.

אזלו, אותבי תותי גודא רעיעא¹⁶, הוּו קא כרכי ריפתא¹⁷,

¹² כאשר נפטר.

¹³ זוה"ק, פרשת תרומה, דף קסא' ע"א.

¹⁴ ב"עיון יעקב" כתב, דמכיוון שהיה אילפא גדול בתורה מרבי יוחנן, הוזכר לפניו.

¹⁵ נלך ונעשה עסק, לצורך פרנסתינו.

¹⁶ הלכו, וישבו תחת כותל רעוע.

¹⁷ אכלו פת.

אתו תרי מלאכי השרת¹⁸, שמעיה רבי יוחנן, דאמר חד לחבריה, נישדי עלייהו
האי גודא ונקטלינהו¹⁹ - שמניחין חיי עולם הבא, ועוסקין בחיי שעה,
אמר ליה אידך, שבקינהו, דאיכא בהו חד - דקיימא ליה שעתא²⁰,
רבי יוחנן - שמע, אילפא - לא שמע,
אמר ליה ר' יוחנן לאילפא, שמע מר מידי²¹. אמר ליה, לא.
אמר, מדשמעי אנא, ואילפא לא שמע. שמע מינה, לדידי קיימא לי שעתא.
אמר ליה רבי יוחנן, איהדר²², ואוקי בנפשאי (דברים, טו' - יא'), כי לא יחדל
אביון מקרב הארץ.
ר' יוחנן, הדר. אילפא, לא הדר.
עד דאתא אילפא, מליך רבי יוחנן²³."
ולהמבואר בדברינו, אפשר:
שסיבת הדבר, שרבי יוחנן ויתר על כל ממונו ונכסיו, למען התורה הקדושה,
מחמת, שלצורך קבלת התורה, צריך האדם להעשות לְבַרְיָה חדשה,
וְבַרְיָה חדשה, אין לה מאום משלה.
ולפיכך, הביא רבי יוחנן ראיה לדבריו, שהתורה חשובה מכל, ממה שְׁנִתְּנָה
התורה לארבעים יום, בדווקא,
כי כשם שעל ידי כך, נעשה משה רע"ה, שורש תורה שבכתב,

¹⁸ הגיעו לשם, שתי מלאכי השרת.

¹⁹ נזרוק עליהם, את אותו הכותל, ונהרגם.

²⁰ נעזבם, משום שאחד מהם, עתידה לעמוד לו שעה.

²¹ האם שמעת דבר מה.

²² אני חוזר בי, ממה שרציתי לעשות עסקה. ואני ישוב חזרה, לבית תלמודי.

²³ עד שחזר אילפא מעסקיו, נעשה רבי יוחנן לראש ישיבה.

כך נעשה רבי יוחנן, שורש תורה שבע"פ - בחלק של ה"תלמוד ירושלמי", וזכה לחבר את ה"תלמוד ירושלמי".

ולפיכך, במעשה של רבי יוחנן ואילפא, רבי יוחנן שמע, ואילפא לא שמע, כי כיוון שרבי יוחנן, עשה עצמו לבריה חדשה, לא היו לו פגמים וחוצצים בשמיעת אותה בת קול.

ט. על הפסוק הנאמר בעניין הקורבנות של חג השבועות (במדבר, כח' - ל'):
"שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד, לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם",

עמדו רבותינו ז"ל (תלמוד ירושלמי, מסכת ראש השנה, פ"ד ה"ח), מפני מה, בכל קורבנות המועדים, נאמר, על אותו השְׁעִיר "חֲטָאת", ובחג השבועות לא, וביארו רבותינו, "אמר להן הקדוש ברוך הוא, מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם, כאילו לא חטאתם מימיכם".

ולהמבואר בדברינו, אפשר:

שמחמת, שעלה משה רע"ה לְמָרוֹם, ארבעים יום כנגד יצירת הולד,

ועל ידי כך, זכו כל עם ישראל לְהִתְפַּדֵּי לְבְרִיהַּ חֲדָשָׁה,

וזה, באמצעות קבלת התורה הקדושה,

ממילא, נעשו, כאילו לא חטאו מימיהם.

והנה, הלוחות שבידינו, וקבלת התורה שאנו מקבלים בכל שנה ושנה - בחג השבועות,

הם מאותם לוחות האחרונות, אשר הארבעים יום שלהם, היו מר"ח אלול ועד יום הכפורים²⁴,

²⁴ בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו'), מצינו כדלהלן:

"רבי יהושע בן קרחא אומר, ארבעים יום עשה משה בהר ...

ולאחר ארבעים יום, לקח את הלוחות, וירד אל המחנה בשבעה עשר בתמוז - ושבר את הלוחות, והרג את חוטאי ישראל,

ולפיקך, באותם הימים, יש לאדם כוחות מיוחדים, להפוך את עצמו לְבְרִיָּה חדשה.

ו. והוא הלימוד, שמלמדינו משה רע"ה:

"בְּרִיָּה חדשה", הוא התכלית הנרצית להי"ת,

"בְּרִיָּה חדשה", היא החזרת הנשמה לעתיד לבוא, בשלימותה,

"בְּרִיָּה חדשה", היא כמיהתו של דוד הע"ה. באומרו (תהילים, נא' - יב'), "לֵב

טְהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים, וְרוּחַ נְכוֹן חִדַּשׁ בְּקִרְבִּי".

כי היצר הרע, מנסה לזהם נשמותיהם של ישראל,

ולהחזירם אל הקב"ה, בבוא העת, שלא כתכלית בריאתם.

ותפקידו של האדם,

לזכך, למרק, לטהר, ולחדש, את נשמתו בכל עת.

וכשהאדם עושה זאת,

הוא זוכה ללמוד תורה בטהרתה,

ועשה ארבעים יום במחנה, עד ששרף את העגל, וכתתו כעפר הארץ, והכרית ע"ז מישראל, והתקין כל שבט ושבט במקומו.

ובר"ח אלול, אמר לו הקב"ה - 'עלה אלי ההרה', והעבירו שופר במחנה, שהרי משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ז,

והקב"ה נתעלה באותו השופר ... וכן התקינו חכמים שיהיו תוקעים בשופר בראש חדש אלול בכל שנה ושנה".

ועיין מש"כ רבינו הטור (או"ח, סי' תקפ"א, ס"א), וז"ל:

"תניא בפרקי ר"א, בר"ח אלול אמר הקדוש ברוך הוא למשה עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה ...

לכן התקינו חז"ל, שיהו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה, וכל החדש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה ...

וכן נוהגין באשכנז, לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה.

ויש מי שמרבין לומר סליחות ותחנונים מ-ר"ח אלול".

מוחו וליבו, נעשים כמעייין המתגבר, וכנהר שאינו פוסק.

ואף,

זוכה לכל הטובות שבעולם, ברוח ובגשם,

"כִּי הַתּוֹרָה כּוֹלֵלֶת, כֹּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבְּעוֹלָם".

יתן הי"ת, שנזכה להשגות אלו, אמן.